

# Забута велич Корсунського парку

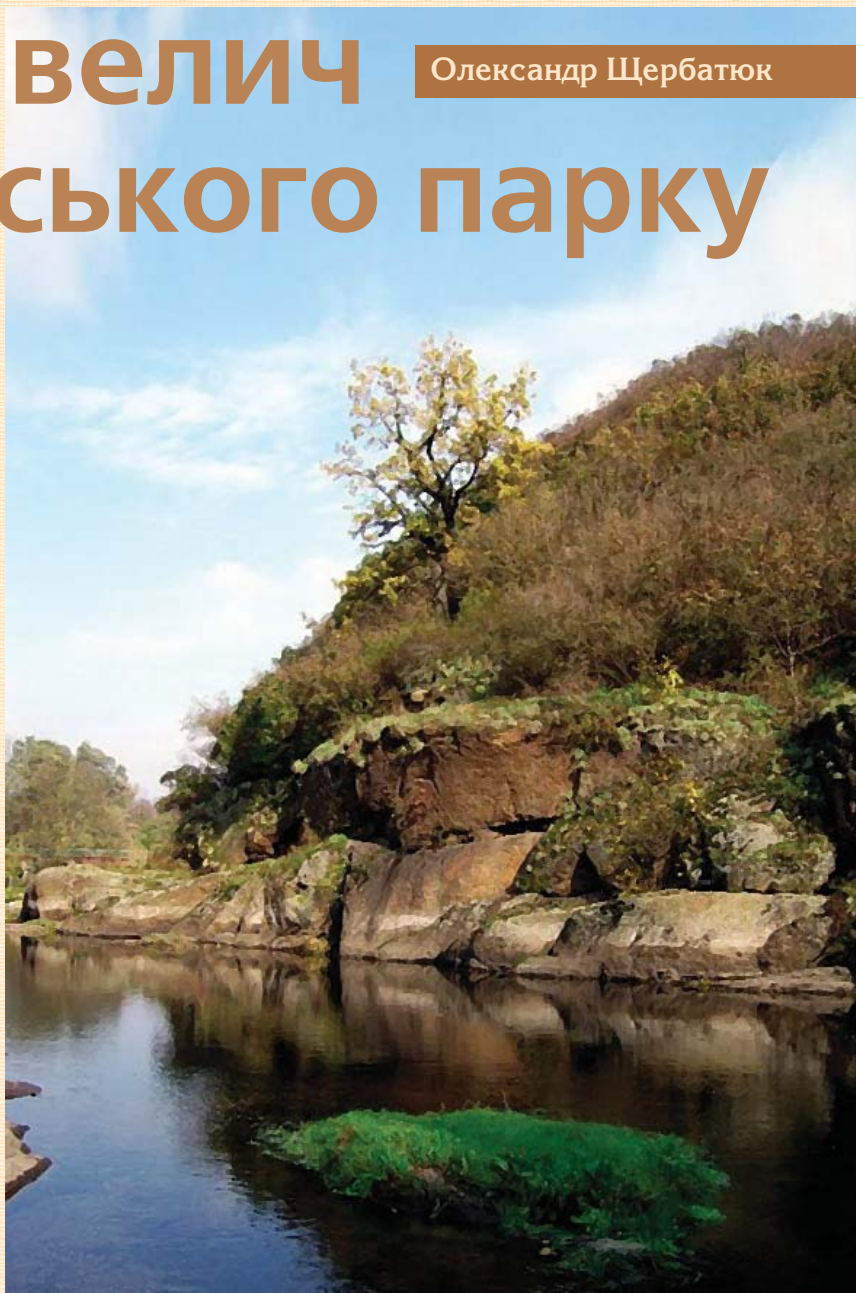
Олександр Щербатюк

Кажуть, відомий у XVIII столітті віщун Вернигора передбачив появу в Корсуні, на одному з дев'яти островів річки Рось, пишного палацу, відвідини якого вважати-муть за честь навіть королі.

320 років тому в надзвичайно гарному, але безлюдному місці (на той час Корсунь занепав через епідемії, які принесли російські війська) найбільш вірогідний спадкоємець польської корони, князь Станіслав Понятовський заклав свою літню резиденцію. Крім палацу, побудованого в новітньому на той час готично-мавританському архітектурному стилі, на кількох островах з'явилося не менш екзотичне диво — пейзажний парк. За задумом князя він мав нагадувати і власникам, і гостям країни, які вони відвідали раніше, або ті, про які вони мріяли.

“Немає нічого більш цікавого й чудового, ніж це місце зі стежками через острови, містками, скелями, каскадами, лебедями і розташованою серед скель дюжиною водяних млинів, що працюють і взимку, і влітку...” — захоплено писав про Корсунський парк один із його авторів, інженер і художник Жан Мюнц.

Сучасники стверджували, що “Корсунь не йшов ні в яке порівняння зі штучним Повонзеком, Мокотовом або Аркадією”. Навіть уманська “Софіївка” не могла суперничати з парком на Росі.



— Корсунські пейзажні садівники тільки дбайливо підправляли і завершували розпочате природою, — розповідає науковий працівник Корсунь-Шевченківського історико-культурного заповідника Галина Давиденко. — Окрім художньої майстерності, вони мали володіти ще й неабиякими знаннями з ботаніки.

Садівники, що працювали у Корсунському парку, вважали

за краще спалити власний дім, ніж знищити старе благородне дерево. Мабуть, тому і сьогодні ще вражають нас і алея ялин, яким близько 200 років, і вікові дерева лип, тріпотливі тополі і кущі бузку на горі Янталка.

Всі, хто відвідує Корсунський палацово-парковий ансамбль, обов'язково хочуть побачити і торкнутися стовбура незвичайного дерева гінкго. Назва ця японська, і в перекладі означає



“срібний абрикос”. На сході це дерево вважають священним. Ще 200 мільйонів років тому динозаври поїдали плоди гінкго... А в Корсуні, за переказами, його посадила імператриця Марія Федорівна у 1916 році як пам'ять про відвідини міста.

Бували тут й інші вінценосні та знамениті особи. Обмірковувати сенс життя тут полюбляв австрійський імператор Йосиф II, члени російської царської сім'ї, прем'єр-міністр Століпін. Цілими днями пропадав тут і Тарас Шевченко, який приїздив у гості до свого троюрідного брата Варфоломія Шевченка.



На той час у Корсунському парку вони могли знайти і турецьку альтанку, і єгипетську піраміду, і давньогрецький храм. Вражав своєю чарівністю і легкістю Чортів міст, який з'єднував найбільший острів зі Швейцарським островом. Він асоціювався з подіями 1799 року, коли генералісимус Суворов перейшов з армією Чортів міст в Альпах.

Того ж року імператор Павло I подарував Корсунське староство у “вічне й спадкоємне” володіння колишньому оберполіцеймейстеру Санкт-Петербурга, а потім губернатору

Москви Петру Лопухіну, відкупивши його в “опального” Понятовського за 600 тис. золотих. Такою нечуваною щедрістю Лопухін був зобов'язаний своїй старшій доньці Ганні, яка увійшла в історію як фаворитка Павла I, його останнє кохання. Однак у своєму маєтку найясніший князь бував усього кілька разів.

Зоряним часом Корсунської садиби і зокрема парку стало володарювання тут його сина Павла на прізвисько Світський Лев. Учасник Вітчизняної війни 1812 р., генерал-лейтенант наповнив парк, за тогочасною модою, символами російської історії.



Змінились архітектура, дерева, але залишився романтизм навколишнього оточення. Усі власники Корсунського маєтку (до встановлення радянської влади), намагалися доповнити його новими романтичними пам'ятками чи ландшафтами.

— У парку, який розкинувся на 100 гектарів, можна було побачити статуї й статуетки, — розповідає Галина Давиденко. — Вони не збереглися. Але ще стоїть мармуровий пам'ятник з написом французькою мовою: "Тут лежить Мізі — істота розумна, любляча, вірна, віддана". Мізі була улюбленою собачкою останньої власниці маєтку Ольги Лопухіної-Демидової.

Кожна з ділянок парку мала своє призначення. Алея Кохання, де навесні заливаються солов'ї, сприяє ліричному настрою закоханих. Одна з алей мала назву "Не мешай моему нраву". Там можна було заспокоїтися від стресу.

Сучасна історія парку і палацу це, за словами їхньої дослідниці Тетяни Полякової, "історія руйнації, знищення дерев і скульптур". Палацово-

парковий ансамбль Корсунського національного історико-культурного заповідника "безповоротно втратив свою колишню європейську славу". Однак і працівники заповідника, і науковці у глибині душі відмовляються цьому вірити.

Дійсний член Української академії архітектури Іван Родичкін ще з 1966 року племлював мрію про реконструкцію Корсунського парку. Першою спробою у 1980-х роках стало встановлення альтанок, лав, світильників, упорядкування джерел. У 1996 р. група студентів — учнів Родичкіна — виконала на "відмінно" дипломний проект, який мав стати основою проекту реконструкції.

**Від редакції: Як стало відомо, деякі роботи з облаштування парку останнім часом все ж проведено<sup>1</sup>. Сподіваємося, що знаменитий парк не доведеться вносити до списків нашої "Червоної книги".**

На допомогу заповіднику, що переживає постійні труднощі з фінансуванням заходів для збереження й реконструкції парку, прийшла міська влада, мобілізувавши місцеві комунальні служби. А фахівцями й технікою корсунчанам допоміг обласний центр. До роботи також долучилися підприємці обох міст.

Ще одна черкаська бригада, відряджена з КП "Черкасиводоканал", змонтувала перший у Корсуні фонтан — поблизу скульптурної композиції "Ян і Наталка". Біля цього улюбленого місця відпочинку корсунчан туристам розповідають романтичну легенду про світле, але трагічне кохання шляхтича Яна та козачки Наталки. Самі городяни облаштували альтанку закоханих, де нині фотографуються весільні пари, відновили освітлення парку та відремонтували Княжий міст.

Зроблено багато, але ще чимало треба зробити, аби повністю відродити ландшафтний парк. На черзі — створення затишного куточка відпочинку поблизу джерела цілющої води. Є всі підстави сподіватися, що незабаром ця перлина садово-паркової архітектури знову засяє неповторними барвами.

<sup>1</sup> Владислав Кирей, <http://www.ukurier.gov.ua/>

Та результат виявився передбачуваним до банальності — забракло коштів. Невдовзі цей світ залишив і великий мрійник Іван Родичкін. Але мрія живе, та й статус "Національний", що б там не казали, зобов'язує.

Адреса оригіналу статті:  
<http://www.pres-centr.ck.ua/person/10791>

